

NÕUETELE Käsiraamat
VASTAVUS **II OSA** täiendus
2013 mai

SISUKORD

Loomade heaolu (põllumajandusloomade kaitse direktiivid KM 16–18).....	4
KM 16: vasikate pidamise miinimumnõuded.....	6
KM 17: sigade pidamise miinimumnõuded.....	14
KM 18: põllumajandusloomade kaitse.....	23
LISA. Loomade heaolu (KM 16–18) nõuded, alates 2013. a.....	38

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

Koostaja: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Toimetajad: Argo Peepson, Merit Mikk, Madli Karjatse, Aivar Vuks

Kujundanud: Hele Hanson-Penu / Ecoprint

Trükitud: ?

Väljaandja: Põllumajandusministeerium

Loomade heaolu (põllumajandusloomade kaitse direktiivid KM 16–18)

Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/119/EÜ, milles sätestatakse vasikate kaitse miinimumnõuded art 3 ja 4 (kodifitseeritud nõukogu 19. novembri 1991. aasta direktiiv 91/629/EMÜ).

Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/120/EÜ, milles sätestatakse sigade kaitse miinimumnõuded art 3 ja 4 lg 1 (kodifitseeritud nõukogu 19. novembri 1991 aasta direktiiv 91/630/EMÜ).

Nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/58/EÜ, mis käsitleb põllumajandusloomade kaitset (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 23) art 4.

Direktiivide eesmärgiks on sätestada vasikate, sigade ja kõikide põllumajandusloomade kaitse miinimumnõuded.

Loomade heaoluga seotud probleeme võib esineda eelkõige tänapäevastes suurtes tootmisfarmides, kuigi nendele aspektidele peavad tähelepanu pöörama kõik loomapidajad.

Peamised tegurid, mis võivad loomade heaolu kahjustada:

- pole piisavalt ruumi (loomad on kitsastes tingimustes, nt munakanad sobimatutes puurides, tiined emised kitsastes sulgudes),
- ebapiisav füüsiline koormus,
- pole võimalik käituda loomuomaselt (nt nokkida, tuhnida, pesa ehitada).

Samuti võib kannatusi põhjustada tapamajja transportimine ja tapmine.

Kui loomade heaolu on häiritud, võib see põhjustada loomadele kannatusi ja terviseprobleeme, sh enda ja teiste vigastamist, stressi jmt. Äärmuslike juhtumite korral võivad loomad hukkuda.

SEONDUVAD EESTI ÕIGUSAKTID

Loomakaitseseadus

Seadus reguleerib loomade kaitset inimese sellise tegevuse või tegevusetuse eest, mis ohustab või võib ohustada loomade tervist või heaolu.

Loomakaitseseadus sätestab ka looma suhtes lubamatu teo. Looma suhtes lubamatu tegu on looma hukumist, vigastamist või talle valu ja välditavaid füüsilisi ja vaimseid kannatusi põhjustav tegu, nagu looma sundimine talle üle jõu käivatele pingutustele, loomavõitluse korraldamine, looma hülgamine või abitusse seisundisse jätmine, loomale kannatusi põhjustav aretustegevus ja muu sarnaste tagajärgedega tegu, mis ei ole tingitud looma ravimisest, muust veterinaarsest menetlusest ega hädaolukorrast.

Põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määrus nr 59 „Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“

Määrusega kehtestatakse nõuded kanade pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta.

Põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määrus nr 78 „Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“

Määrusega kehtestatakse nõuded vasikate pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta.

Põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määrus nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“

Määrusega kehtestatakse nõuded sigade pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta ning sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele esitatavad nõuded.

Põllumajandusministri 27. juuli 2010. a määrus nr 84 „Nõuded broilerite pidamise, selleks ettenähtud ruumi või ehitise ja broilerite pidamise koolituse kohta“

Määrusega kehtestatakse nõuded liha tootmise eesmärgil peetavate liiki *Gallus gallus* kuuluvate lindude pidamise, broilerite pidamiseks ettenähtud ruumi või ehitise, broilerite nõuetekohase pidamise koolituse, suurima loomkoormuse ja selle ületamise ning broilerite pidamise üle arvestuse pidamise kohta.

Põllumajandusministri 6. septembri 2010. a määrus nr 88 „Nõuded karuslooma pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“

Määrusega kehtestatakse nõuded liikidesse mink (*Mustela vison*), tuhkur (*Mustela putorius*), kährik (*Nyctereutes procynoides*), sinirebane (*Alopex lagopus*), hõbe- või punarebane (*Vulpes vulpes*), tšintšilja (*Chinchilla chinchilla*, *Chinchilla brevicaudata*, *Chinchilla lanigera*) ja nutria (*Myocastor coypus*) kuuluva looma, keda kasvatatakse naha saamise eesmärgil, pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta.

Põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määrus nr 90 „Nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“

Määrusega kehtestatakse nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta. Veis selle määruse tähenduses on piima, liha ja muude loomsete saaduste saamise või muul eesmärgil peetav üle kuue kuu vanune liiki *Bos Taurus* kuuluv loom.

Põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määrus nr 91 „Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“

Määrusega kehtestatakse nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta.

Järgnevad 16 loomade heaolu alast nõuet (vt ka lisa) tulenevad vasikate, sigade ja põllumajandusloomade kaitse direktiividest (KM 16 puudutab vasikate, KM 17 sigade ja KM 18 kõikide põllumajandusloomade heaolu), mis Eestis on sätestatud loomakaitseseaduses ning ülaltoodud põllumajandusministri määrustes (nõuded veiste, vasikate, sigade, kitsede ja lammaste, kanade, broilerite ning karusloomade pidamiseks).

VTA on neid nõudeid iga-aastaselt loomapidajate juures kontrollinud juba ka varasematel aastatel, kuid alates 2013. aastast on need nõuded osaks nõuetele vastavuse süsteemist.

Loomakaitseseaduse kuuluvate nõuete rikkumise raskust hinnatakse määratluste abil nagu „oluline ebamugavus“, „vastutustundetu kohtlemine“, „väga vastutustundetu kohtlemine“ ja „väärkohtlemine“.

Oluline ebamugavus on olukord, mida ei saa pidada loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, kuid mis tekitab loomale ebamugavust tema heaolu seisukohalt. Näiteks söötmissaadete on paigutatud nii, et sööta satub pidevalt mulda või sõnnikutele. Sel juhul hinnatakse olukorda tavaliselt loomale ebamugavust tekitavaks ja tõsidust hinnatakse 2 hindepunktiga.

Vastutustundetu kohtlemine on selline olukord, mis tuleb viivitamata lõpetada. Näiteks võivad veiste sõrad olla deformeerunud ja neid tuleks lõigata. Olukorra tõsidust hinnatakse kas 2, 3 või 4 hindepunktiga.

Väga vastutustundetu kohtlemine (ja mõnel juhul ka vastutustundetu kohtlemine) on olukord, kus tuleb algatada väärteomenetlus. Näiteks vasikate sarvede eemaldamine, kui veterinaararst ei ole enne eemaldamistoimingut teinud tuimestust. Väga vastutustundetu loomade kohtlemise puhul hinnatakse tõsidust 4 hindepunktiga.

Väärkohtlemine on loomade väga vastutustundetu kohtlemisest veelgi tõsisem rikkumine ja sel juhul tuleb alati algatada väärteomenetlus. Näiteks juhtumid, kus loom on puuduva hoolduse tõttu surnud nälga või janusse. Olukorra tõsidust hinnatakse 4 hindepunktiga.

KM 16: vasikate pidamise miinimumnõuded

Vasikaks loetakse alla 6 kuu vanust veist.

KM 16 NÕUE 1: Põllumajandustootja peab tagama, et vasika üksiksulu laius oleks vähemalt võrdne vasika turjakõrgusega ja pikkus vähemalt võrdne 1,1 kordse vasika pikkusega mõõdetuna nina tipust sabajuureni. Üksiksulul, välja arvatud haigete loomade eraldamiseks kasutatavad sulud, ei tohi olla umbseid vaheseinu. Seintes peavad olema avad, mis võimaldavad loomadel üksteist näha ja tunda.

(Põllumajandusministri määrus nr 78 § 8 lg 1, 3)

Nõudeid ei kohaldata vasikate pidamisele majapidamistes, kus on vähem kui 6 vasikat (aasta keskmisena) ja juhul kui vasikat peetakse teda imetava lehma juures.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel hinnatakse, kas vasika sulg võimaldab seal oleval vasikal takistusteta maha heita, lamada ja üles tõusta ning ennast puhastada. Jälgitakse, et vasikatel oleks võimalik kõrvalsulgudes olevaid vasikaid näha ja tunda.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Kuni 5% vasikatest peetakse sulgudes, mis ei võimalda seal viibival vasikal normaalselt lamada või üksteist näha	6-25% vasikatest peetakse sulgudes, mis ei võimalda seal viibival vasikal normaalselt lamada või üksteist näha	26-50% vasikatest peetakse sulgudes, mis ei võimalda seal viibival vasikal normaalselt lamada või üksteist näha	Üle 50% vasikatest peetakse sulgudes, mis ei võimalda seal viibival vasikal normaalselt lamada või üksteist näha
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine likvideeriti kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootjal on ühes karjas 20% vasikatest sellistes üksiksulgudes, kus vasikad ei näe ega tunne üksteist, neil puudub sotsialiseerumise võimalus. Rikkumine on pidev.

Tõsidus: 20% loomadest esines nõuete rikkumisi → 3 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on korduv → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 3+1+4=8 punkti (3% vähendamist).

KM 16 NÕUE 2: Majapidamises, kus peetakse rohkem kui 6 vasikat, tuleb üle 8 nädalasi vasikaid pidada rühmas. Vasikate pidamisel rühmana peab põllumajandustootja tagama selleks kasutatavas ühissulus vähemalt 1,5 m² vaba põrandapinda iga alla 150 kilogrammise vasika kohta, vähemalt 1,7 m² vaba põrandapinda iga 150 kuni 220 kilogrammise vasika kohta ning vähemalt 1,8 m² vaba põrandapinda iga üle 220 kilogrammise vasika kohta. Üle 8 nädala vanust vasikat tohib üksiksulus pidada ainult veterinaararsti ettekirjutusel seoses looma tervisliku seisundiga.

(Põllumajandusministri määrus nr 78 § 7, § 8 lg 2, 4)

Nõudeid ei kohaldata vasikate pidamisele majapidamistes, 1) kus on vähem kui 6 vasikat (aasta keskmisena) ja 2) juhul kui vasikat peetakse teda imetava lehma juures.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel jälgitakse, kas üle kaheksa nädala vanuseid vasikaid peetakse üksiksulgudes või mitte. Rühmasulus pidamise korral hinnatakse, kas sulu põrandapind on seal peetavate loomade arvu ja suuruse jaoks piisav.

Rikkumise hindamine

Kui üle kaheksa nädala vanuseid vasikaid hoitakse pidevalt üksikaedikutes, näiteks seepärast, et ei ole piisavalt ühis-aedikuid, hinnatakse seda tavaliselt loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, mille puhul on oluline järelkontrolli vajadus.

Kui üksikuid üle kaheksa nädala vanuseid vasikaid hoitakse üksikaedikutes näiteks lühiajaliste ümberkorralduste tõttu ja vasikate liikumisvabadust saab hinnata rahuldavaks, on tavaliselt tegemist loomade vastutustundetu kohtlemisega, millega kaasneb tavapärase järelkontrolli vajadus.

Olukorda, kus karjas üldiselt või üksikboksides on loomkoormus nii suur, et loomadel puudub söömiseks või joomiseks vajalik liikumisvabadus ning kõikidel loomadel ei ole ruumi puhkamise jaoks, on tegemist loomade vastutustundetu kohtlemisega.

Kui leitakse, et loomade liikumisvabadus karjas on piiratud üksikute bokside ülekoormuse tõttu, kuid kõik loomad saavad siiski puhata, raskusteta püsti tõusta ja pikali heita, on tegemist vastutustundetu kohtlemisega, mille järelkontrolli vajadus on tavapärase.

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu, kelle osas nõuet on rikutud ja nõuete eiramise laadi põhjal.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	<p>Tootjal on üksiksulus 1 üle 8 nädala vanune vasikas</p> <p>Ühes rühmasulus ei ole ruuminõuded vasikate eale kohased, kuid loomad siiski mahuvad korraga sööma ja/või puhkama</p>	<p>Tootjal on üksiksulus 2-3 üle 8 nädala vanust vasikat</p> <p>2-3 rühmasulus ei ole ruuminõuded vasikate eale kohased, loomad ei mahu korraga sööma ja/või puhkama</p>	<p>Tootjal on üksiksulus 4-5 üle 8 nädala vanust vasikat</p> <p>Paljudes rühmasulgudes ei ole ruuminõuded vasikate eale kohased, loomad ei mahu korraga sööma ja/või puhkama</p>	<p>Tootjal on üksiksulus rohkem kui 5 üle 8 nädala vanust vasikat</p> <p>Enamuses rühmasulgudes ei ole ruuminõuded vasikate eale kohased, loomad ei mahu korraga sööma ja/või puhkama</p>
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine likvideeriti kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Kontrollimise käigus leiti üksiksulgudest kolm 10nädalast vasikat. Rikkumine oli esmakordne.

Tõsidus: kolme looma osas esines nõuete rikkumisi → 2 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on ühekordne → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 2+1+2=5 punkti (1% vähendamist).

Foto: A. Vetemaa

KM 16 NÕUE 3: Põllumajandustootja ei tohi vasikat pidada lõastatult, välja arvatud rühmana ühissulus peetavad vasikad, keda võib lõastada korraga kuni üheks tunniks piima või piimasaaduste andmise ning vajaduse korral veterinaarsete menetluste läbiviimise ajaks. Vasikal ei tohi kasutada suukorvi.

(Põllumajandusministri määrus nr 78 § 3 lg 1 ja 3)

Vasikal ei tohi kasutada imemise takistamiseks mõeldud suukorvi (võõrutusrõngast).

Vasika lühiajalisel lõastamisel ei tohi see põhjustada vasikale vigastusi ja lõastusvahendeid tuleb regulaarselt kontrollida ning reguleerida, et need oleksid mugavad ja parajad. Kõik lõad peavad olema sellised, et poleks lämbumis- või vigastusohu ja need võimaldaksid vasikal vajalikul määral liikuda.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel hinnatakse, kas karjas esineb vasikate lõaspidamist. Kontrollitakse, kas rühmasulus kasutatakse mõnel vasikal võõrutusrõngast.

Rikkumise hindamine**Tõsidus** – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud.**Ulatus** – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.**Püsivus** – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Kuni 5% üle 8 nädala vanustest vasikatest peetakse lõastatult	6-25% üle 8 nädala vanustest vasikatest peetakse lõastatult ja/või 1 vasikas on võõrutusrõngaga	26-50% üle 8 nädala vanustest vasikatest peetakse lõastatult ja/või 2-3 vasikat on võõrutusrõngaga	Üle 50% üle 8 nädala vanustest vasikatest peetakse lõastatult ja/või üle 3 vasika on võõrutusrõngaga
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine likvideeriti kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootjal on kokku kolm karja. Kontrollimise käigus tuvastati, et loomapidaja kasutab ühes karjas vasikatel võõrutusrõngaid. Kokku leiti seitse võõrutusrõngaga vasikat. Rikkumine on esmakordne.

Tõsidus: võõrutusrõngaga vasikaid oli kokku 7 → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on ühekordne → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+1+2=7 punkti (3% vähendamist).

KM 16 NÕUE 4: Vasikate pidamise ruumi põrand peab olema jäik ja sile, kuid mitte libe, et vältida vasikate vigastumist. Vasika puhkease peab olema puhas ja sealt tuleb tagada vedelike äravool. Kõigile alla kahe nädala vanustele vasikatele tuleb tagada sobiv allapanu.

(Põllumajandusministri määrus nr 78 § 5 lg 3, 4)

Vasikate pidamise ruumi põrandad peavad olema kujundatud nii, et need ei põhjustaks vasikatele seistes või lamades vigastusi ega kannatusi. Põrandad peavad vastama vasikate suurusele ja kaalule, põrandapind peab olema jäik, tasane ja kindel.

Lamamispind peab olema mugav, puhas ja piisava drenaaziga ning ei tohi vasikatele kahjulikult mõjuda. Sobiv allapanu peab olema kõigil alla kahe nädala vanustel vasikatel.

Roe, uriin ning söömata jäänud või mahapudenendud sööt tuleb eemaldada nii sageli kui vaja, et vähendada haisu tekkimist ning vältida kärbeste või hiirte ja rottide ligimeelitamist.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel hinnatakse vasikate pidamise ruumi põrandate olukorda, libedust, allapanu olemasolu, samuti seda, kas põrandal esineb ebakorrapärasusi, auke jmt.

Rikkumise hindamine

Kui loomad kannatavad füüsiliselt lauda ebapiisava puhastamise tõttu, neil on tekkinud uriinist söövitusi jäsemetel ja kõhul ning kuivanud väljaheidetest „sõnnikukoogid“ reite väliskülgedel, siis sellist olukorda hinnatakse tavaliselt loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, millega kaasneb oluline järelkontrolli vajadus.

Kui leitakse, et laudahügieen on halb ja sõnniku eemaldamine vasikate aedikutele on puudulik, mistõttu piinab vasikaid kärbeste rohkus, hinnatakse olukorda olulise ebamugavuse tekitamiseks.

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu, kelle osas nõuet on rikutud ja nõuete eiramise laadi põhjal.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Mõnes alla kahe nädala vanuse vasika boksis pole piisavalt allapanu	Põrand kohati libe, konarlik Alla kahe nädala vanustel vasikatel ei ole piisavalt allapanu Üksikutel vasikatel esineb uriinist tekkinud söövitusi või libedusest tingitud traumasid	Vasikate puhkealalt ei ole tagatud vedelike äravool, põrand libe Alla kahe nädala vanustel vasikatel allapanu vahetamata, märg Paljudel vasikatel esineb uriinist tekkinud söövitusi või libedusest tingitud traumasid	Vasikate puhkealalt ei ole tagatud vedelike äravool, põrand libe Alla kahe nädala vanustel vasikatel puudub allapanu Enamusel vasikatel esineb uriinist tekkinud söövitusi või libedusest tingitud traumasid
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine likvideeriti koheselt	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Kontrolli käigus tuvastatakse, et tootja kahes karjas kannatavad loomad füüsiliselt lauda ebapiisava puhastamise tõttu, neil on tekkinud uriinist söövituse jäsemel ja kõhul. Rikkumine on korduv.

Tõsidus: enamusel loomadest esines nõuete rikkumisi → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud kahte karja → 2 punkti.

Püsivus: rikkumine on korduv → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+2+3=9 punkti (3% vähendamist).

KM 16 NÕUE 5: Vasikas peab saama ternespiima vähemalt esimese kuue elutunni jooksul. Vasikaid tuleb sööta vähemalt kaks korda päevas. Kui vasikad on ühissulus ja neid ei söödeta vabalt ega automaatsel söötmismeetodil, siis peavad kõik vasikad pääsema sööma samaaegselt. Sööt peab sisaldama piisavas koguses rauda, et vasika vere keskmine hemoglobiinisisaldus püsiks 4,5 mmol/l tasemel. Üle 2 nädala vanusele vasikale tuleb anda kiudaineid sisaldavat sööta, 8–20 nädala vanuse vasika söödas suurendatakse kiudainete kogust 50 grammist 250 grammini päevas.

(Põllumajandusministri määrus nr 78 § 9 lg 2, 3, § 10 lg 1, 5)

Vasikad peavad saama ternespiima vähemalt esimese kuue tunni jooksul pärast sündimist.

Portsjonsöötmise korral peavad kõik rühmas peetavad vasikad mahtuma sööma samaaegselt.

Et tagada vasikate heaolu ja tervis, peab vasikate sööt sisaldama piisavalt rauda, mis tagab vasikatel normaalse hemoglobiinitaseme sisalduse veres. Vasika hemoglobiinisaldust mõõdetakse vereprooviga vaid kahtluse korral, nt kui loom on aneemiline.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel hinnatakse, kas vasikate söödaratsioon rahuldab nende füsioloogilisi vajadusi. Jälgitakse, kas kõik vasikad pääsevad korraga sööma, juhul kui ei kasutata automaatset söötmismeetodit või kui sööt ei ole vasikatel vabalt ees.

Rikkumise hindamine

Kui vasikad ei saa ternespiima esimese kuue elutunni jooksul pärast sündimist, hinnatakse seda vastutustundetuks kohtlemiseks.

Kui leitakse, et vasikate sööt ei vasta raua- ja kiudainesaldusele esitatud nõuetele, hinnatakse olukorda loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, millega kaasneb oluline järelkontrolli vajadus.

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on riknutud ja nõuete eiramise laadi põhjal.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Vasikad terved, heas toitumuses, kuid kontrolli momendil ei ole mõnel vasikal heina ees	Karjas esineb 5-10% aneemilisi vasikaid, vere hemoglobiinitase alla 4,5 mmol/l ja/või nad ei pääse korraga sööma Mõned sündinud vasikad ei saa ternespiima esimese 6 elutunni jooksul	Karjas esineb 11- 25% aneemilisi vasikaid, vere hemoglobiinitase alla 4,5 mmol/l ja/või nad ei pääse korraga sööma Paljud sündinud vasikad ei saa ternespiima esimese 6 elutunni jooksul Ratsioonis ei ole piisavalt kiudainerikast sööta	Üle 25% vasikatest aneemilised, vere hemoglobiinitase alla 4,5 mmol/l ja/või nad ei pääse korraga sööma Enamus sündinud vasikad ei saa ternespiima esimese 6 elutunni jooksul Ratsioonis puudub kiudaineid sisaldav sööt
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine likvideeriti kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Kontrolli käigus selgus, et tootja vasikad on väga halvas toitumuses, kõhnad ja aneemilised. Laboratooriumis läbi viidud vereanalüüsi uuringust selgus, et farmis olevatest 15% vasikatest oli hemoglobiini tase alla lubatud normi. Rikkumine esines ühes karjas ja tootjale on tehtud varasema kontrolli käigus selle kohta ettekirjutus.

Tõsidus: 15% loomadest esines nõuete rikkumisi → 3 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on korduv → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 3+1+3=7 punkti (3% vähendamist).

KM 17: sigade pidamise miinimumnõuded

KM 17 NÕUE 1: Sigade pidamisel rühmadena peab põllumajandustootja vältima erinevate rühmade ühendamist ja uute loomade viimist väljakujunenud rühma. Kui searühmade ühendamine on siiski vajalik, tuleb seda teha võimalikult noores eas sigadega, võimalusel enne nende võõrutamist või hiljemalt nädal aega pärast seda. Ülemäärase kisklemise ärahoidmiseks peab tagama sigadele põhu või muu sobiva tuhnimismaterjali, mis ei tohi olla kahjulik sigade tervisele. Rühmadena pidamisel peab põllumajandustootja tuvastama sigade normaalse käitumise piire ületava kisklemise põhjuse ja kasutusele võtma meetmed selle ärahoidmiseks. Eriti agressiivsed sead ja ründamise ohvriks sattunud sead tuleb rühmast eraldada. Sigade rühmade ühendamisel on sigadele rahustite manustamine lubatud üksnes veterinaararsti ettekirjutusel.

(Põllumajandusministri määrus nr 80 § 4 lg 1-5)

Foto: R. Leming

Sigade rühmaspidamise korral komplekteeritakse rühmad võimalikult noores eas, soovitatavalt enne võõrutamist või kuni ühe nädala möödumiseni pärast võõrutamist.

Kui rühmas täheldatakse tõsise võitluse märke, siis selgitatakse välja selle põhjused ning võetakse kasutusele meetmed selle lõpetamiseks. Sigadele võib tuhnimiseks pakkuda erinevaid materjale nagu õlgi, heinu, saepuru, nende materjalide segu või muud liigutatavat materjali, mis ei ohusta loomade tervist.

Ohustatud loomi või agressiivseid loomi peetakse rühmast eraldi või nad isoleeritakse ajutiselt. Rühmade ühendamisel on rahustite manustamine lubatud üksnes veterinaararsti ettekirjutusel.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel hinnatakse sigade sotsiaalset käitumist, seda, kas sigade rühmaspidamisel esineb üleliigset kisklemist ning kas sabadel ja/või kõrvadel on vigastusi.

Hinnatakse, kas loomaomanik on üleliigse kisklemise põhjused välja selgitanud ja kas ta on sigadele liigse kisklemise ärahoidmiseks ja uudishimu rahuldamiseks võimaldanud sobivat tuhnimismaterjali. Jälgitakse, kas farmis on võimalus tagakiusatud ja agressiivsete sigade isoleerimiseks.

Rikkumise hindamine

Kui ei ole võetud meetmeid rühmasulus vabalt peetavate loomade agressiivsuse vastu ning agressiivseid või rünnaku ohvriks langenud loomi ei ole isoleeritud, siis sellist olukorda hinnatakse loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, millega kaasneb järelkontrolli oluline vajadus.

Kui leitakse, et tuhnimismaterjal puudub või see ei vasta nõuetele, hinnatakse olukorda tavaliselt loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, mille järelkontrolli vajadus on tavapärane.

Kui on paigutatud kokku vanemad searühmad, mis toob kaasa sigade ülemäärase kisklemise, siis on tegemist loomade vastutustundetu kohtlemisega.

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud ja nõuete eiramise laadi põhjal.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Erinevate võõrdepõrsaste rühmade ühendamine on toimunud 8-14 päeva pärast võõrutamist	Kisklemise ärahoidmiseks sobiv tuhnimismaterjal puudub 5-10% loomadest	Tootja, ei ole välja selgitanud kisklemise põhjusi Üksikutes rühmades esineb vigastustega sigu Kisklemise ärahoidmiseks sobiv tuhnimismaterjal puudub 11-25% loomadest	Enamuses rühmades esineb vigastustega sigu. Agressiivsed sead ja/või rünnaku ohvriks langenud sead on eraldamata Kisklemise ärahoidmiseks sobiv tuhnimismaterjal puudub üle 25% loomadest
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Puudused likvideeriti kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootjal on 600pealine sigala, sigu peetakse rühmasulgudes. 200 (33%) seal puudub sobilik tuhnimismaterjal. Rikkumine on korduv.

Tõsidus: 33% loomadest esines nõuete rikkumisi → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on ühekordne → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+1+3=8 punkti (3% vähendamist).

KM 17 NÕUE 2: Kui sigade pidamisel rühmasulus kasutatakse betoonrestpõrandat, peab selle avade laius olema:

- pörsaste puhul kuni 11 mm,
 - võõrdpörsaste puhul kuni 14 mm,
 - nuumsigade puhul kuni 18 mm ning seemendatud nooremiste ja emiste puhul kuni 20 mm.
- Restpõranda ribide laius peab olema: pörsaste ja võõrdpörsaste puhul vähemalt 50 mm ning nuumsigade, seemendatud nooremiste ja emiste puhul vähemalt 80 mm. Restpõranda ehitus peab välis- ja sisemiste sigade jalgade vigastumise ning sõrgade restpõrandasse kinnijäämise.

(Põllumajandusministri määrus nr 80 § 12 lg 2, 3)

Sigade pidamise ruumi põrandad peavad olema kujundatud, konstrueeritud ja hooldatud nii, et need ei põhjustaks sigadele seisest või lamades vigastusi ega kannatusi. Betoonrestpõrandad peavad vastama sigade suurusele ja kaalule, põrandapind peab olema jäik, tasane ja kindel.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Kontrollimise käigus hinnatakse rühmasulu betoonrestpõrandate avade sobivust. Jälgitakse sigade jalgade terviklikku seisukorda, hinnatakse vigastuste suurust.

Rikkumise hindamine

Kui leitakse, et paljudel sigadel on ebasobiva põranda tõttu tekkinud esijalgade põlvedele haavad või sigade suurusele mittevastava restpõranda tõttu sõrgatsi vigastusi, hinnatakse olukorda loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, millega kaasneb oluline järelkontrolli vajadus.

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud ja nõuete eiramise laadi põhjal.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Üksikute sulgude põrandal esineb ebataasasusi	Betoonrestpõranda avade vahe on 3 mm lubatust suurem Üksikutel juhtudel esineb jalgade vigastusi	Betoonrestpõranda avade vahe on 6 mm lubatust suurem Jalgade vigastusi esineb 5-25% sigadel	Betoonrestpõranda avade vahe on 9 mm lubatust suurem Jalgade vigastusi esineb üle 25% sigadel

Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine kõrvaldatakse kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootjal on kolm sigalat. Ühes sigalas on võõrdpörsaste grupp paigutatud betoonrestpõrandaga sulgu, restiavade vahe on 18 mm, mis on võõrdpörsastele lubatust 4 mm suurem. Tootja paigutas sead kohe ümber teise sulgu.

Tõsidus: restpõranda avade vahe on lubatust 4 mm suurem → 3 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine kõrvaldatakse kohe → 1 punkt.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 3+1+1=5 punkti (1% vähendamist).

KM 17 NÕUE 3: Sigade pidamisel rühmasulus on sulu põrandapinna minimaalne suurus sea kohta, välja arvatud seemendatud nooremised ja tiined emised, järgmine:

- kuni 10 kg: 0,15 m²,
- 10–20 kg: 0,20 m²,
- 20–30 kg: 0,30 m²,
- 30–50 kg: 0,40 m²,
- 50–85 kg: 0,55 m²,
- 85–110 kg: 0,65 m²,
- üle 110 kg: 1 m².

Alates nelja nädala möödumisest seemendamisest kuni arvatavale poegimisele eelneva nädala alguseni tuleb nooremiseid ja emiseid pidada eraldi rühmana. Iga seemendatud nooremise ja tiine emise kohta peab olema vastavalt 1,64 m² ja 2,25 m² vaba põrandapinda.

Kui nooremiseid ja emiseid peetakse rühmana, kuhu kuulub vähem kui kuus looma, peab rühmasulu põrandapind olema 10% võrra suurem, rühmas kuhu kuulub 40 või enam looma, võib põrandapind olla 10% võrra väiksem. Emiste ja nooremiste pidamiseks kasutatava rühmasulu küljepikkus peab olema vähemalt 2,8 m, alla kuue emise rühmas pidamisel peab sulu küljepikkus olema vähemalt 2,4 m. Alla kümne nooremise ja emise pidamisel võib neid pidada üksiksigades, kus neil on võimalus end takistusteta ringi pöörata. Nooremiste ja emiste lõas pidamine on keelatud.

(Põllumajandusministri määrus nr 80 § 7 lg 1-6, § 14)

Emiseid ja nooremiseid peetakse rühmades ajavahemiku jooksul, mis algab nelja nädala möödumisel paaritamisest ja kestab kuni ühe nädalani enne oodatavat poegimist.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimise käigus hinnatakse sigade rühmasulgudes pidamisel loomkoormust pindalaühiku kohta.

Emiste pidamisel kontrollitakse, kas alates nelja nädala möödumisest seemendamisest kuni arvatavale poegimisele

eelneva nädala alguseni peetakse nooremiseid ja emiseid eraldi rühmana. Jälgitakse, et sulu küljepikkused oleksid vastavuses sulus olevate emiste arvuga.

Rikkumise hindamine

Kui loomkoormus on nii suur, et üksikul loomal on võimatu end takistamatult liigutada, pikali heita või takistamatult puhata, hinnatakse olukorda vastutustundetuks kohtlemiseks, millega kaasneb järelkontrolli oluline vajadus.

Kui rühmasulus peetavatel emistel on selged pideva kõrge agressioonitaseme tunnused, näiteks hammustused ja kriimustused, on tegemist vastutustundetu kohtlemisega ja olulise järelkontrolli vajadusega.

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Rikkumist esineb alla 5% loomadest	Rikkumist esineb 5-10% loomadest	Rikkumist esineb 11%-25% loomadest	Rikkumist esineb üle 25% loomadest
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine on lühiaegne, kestnud alla ühe kuu Rikkumine likvideeritakse kohe	Rikkumine on kestnud 1-2 kuud Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on kestnud 2-6 kuud Rikkumine on korduv	Rikkumise püsivust ei ole võimalik kindlaks teha Loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootja sigalas kasvab 500 siga. Sigu peetakse eraldi rühmadena. 30pealises grupis on sea kohta põrandapinda 0,7 m², sigade kaal on aga üle 110 kg. Rikkumine on kestnud 20 päeva.

Tõsidus: 6% loomadest esines nõuete rikkumisi → 2 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on kestnud 20 päeva → 1 punkt.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 2+1+1=4 punkti (1% vähendamist).

KM 17 NÕUE 4: Mittemetavatele tiinetele nooremistele ja emistele tuleb nälja kustutamiseks ja närimisvajaduse rahuldamiseks anda piisav kogus mahukat või kiudaineterikast sööta ning energiasööta. Nädal enne arvatavat poegimist tuleb poegimissulgu paigutatud nooremistele või emisele anda sobivat pesamaterjali, välja arvatud juhul, kui see ei ole sõnniku eemaldamise süsteemi tõttu tehniliselt teostatav.

Pörsastel peab poegimissulus olema ilma augustuseta, mati või kohase allapanuga kaetud magamisala, kuhu kõik pörsad mahuvad samaaegselt lamama. Pörsaid ei tohi emisest võrutada varem kui 28 päeva vanuselt.

Pörsaid võib võrutada kuni seitse päeva varem, kui see on vajalik emise või pörsaste tervise ja heaolu tagamiseks või tootmistehnoloogia eripära tõttu.

(Põllumajandusministri määrus nr 80 § 8 lg 1, 4, § 16 lg 6, § 9 lg 1)

Pörsaid ei tohi emisest võrutada varem kui 28 päeva vanuselt. Seda võib teha 21 päeva vanuselt vaid juhul kui see on vajalik emise või pörsaste tervise ja heaolu tagamiseks või tootmistehnoloogia eripära tõttu.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimise käigus hinnatakse, kas emistele ja nooremistele antakse täiendavalt mahukat või kiudaineterikast sööta. Jälgitakse, kas poegivatele emistele antakse sobivat pesamaterjali nädal enne arvatavat poegimist. Jälgitakse pörsaste lamamisala sobivust ja seda, kas kõik pörsad mahuvad korraga lamamisalale lamama. Kontrollitakse võõrutusaegadest kinnipidamist.

Autor: Fotolia

Rikkumise hindamine

Kui tuvastatakse, et emistel ja nooremistel ei ole nälja kustutamiseks ja närimisvajaduse rahuldamiseks piisavat kogust põhku, mahukat või kiudaineterikast sööta, hinnatakse olukorda loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, millega kaasneb järelkontrolli vajadus on tavapärase.

Kui kõik emised ei pääse sööma samal ajal ja see põhjustab ülemäära kisklemist, nii et mitmel loomal on võitlusest tekkinud kriimustusi ja haavu ning kui nõrgemad loomad on kõhnunud, sest nad ei saa piisavalt sööta, siis hinnatakse olukorda loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, millega kaasneb järelkontrolli oluline vajadus.

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Nõuet ei täideta kuni 5% loomade puhul	Nõuet ei täideta 6-25% loomade puhul	Nõuet ei täideta 26-50% loomade puhul	Nõuet ei täideta üle 50% loomade puhul
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Puudused likvideeriti kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootjal on kokku 150 mitteimetavat tiinet nooremist ja emist. Emistele ei anta täiendavalt mahukat ega kiudaineterikast sööta. Rikkumine on pidev ja tootja ei taha nõuet täita.

Tõsidus: 100% loomadest esines nõuete rikkumisi → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on korduv → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+1+4=9 punkti (3% vähendamist).

KM 17 NÕUE 5: Kuldi sulg peab olema paigutatud ja ehitatud nii, et see võimaldaks kuldil end vabalt ringi pöörata, samuti kuulda, haista ja näha teisi sigu. Kuldi sulu suurus peab olema vähemalt 6 m². Kui sama sulgu kasutatakse ka paaritamiseks, peab sulu suurus olema vähemalt 10 m². Sulus ei tohi olla liikumist takistavaid objekte.

(Põllumajandusministri määrus nr 80 § 6 lg 1, 2)

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Kontrollimise käigus hinnatakse kuldi sulu suuruse sobivust vastavalt selle kasutuseesmärgile. Jälgitakse, kas kuldil on võimalik kuulda, haista ja näha kõrvalsulus olevaid sigu.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – hinnatakse nõuete eiramise laadi põhjal.

Ulatus – hinnatakse rikkumise ulatust.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Kuldi sulg ei võimalda näha teisi sigu	Kuldi sulg asub eemal teiste sigade sulgudest. Kuldi sulg ei võimalda kuulda, näha ega haista teisi sigu	Kuldil sulg ei võimalda kuldil ennast seal vabalt ringi pöörata. Sulg on väiksem kui 6 m ²	Kuldi sulg, mida kasutatakse paaritamiseks, on väiksem kui 10 m ²
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Puudused likvideeriti kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Seapidaja kuldi sulu suuruseks on 8 m², sama sulgu kasutatakse ka emiste paaritamiseks. Rikkumine on esmakordne.

Tõsidus: emiste paaritamiseks kasutatav kuldi sulg on väiksem kui 10 m² → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on korduv → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+1+2=7 punkti (3% vähendamist).

KM 17 NÕUE 6: Sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsed menetlused on:

1. kuni seitsme päeva vanuse põrsa silmahammaste löikamine,
2. kuldi kihvade lühendamine,
3. saba löikamine,
4. sea kastreerimine meetodil, mis ei põhjusta kudede rebenemist,
5. väliaedikus peetava kuldi kärsa rõngastamine.

Kuni seitsme päeva vanuse põrsa silmahammaste löikamist, kuldi kihvade lühendamist ja saba löikamist on lubatud rakendada üksnes teiste sigade tervise ja heaolu huvides, kui neil esineb vigastusi kõrvadel, sabadel või udaral.

Tiinetele nooremistele ja emistele tuleb vajaduse korral teha sise- ja välisparasiitide tõrjet.

(Põllumajandusministri määrus nr 80 § 7 lg 8, § 18 lg 1, 2)

Sabasid ei lõigata ja silmahambaid ei tasandata regulaarselt, vaid üksnes siis, kui on tõendeid selle kohta, et emiste nisadele või teiste sigade kõrvadele või sabadele on tekkinud vigastusi. Enne protseduuride läbiviimist võetakse kasutusele muid meetmeid sabade hammustamise ja vigastuste vältimiseks, arvestades keskkonda ja loomkoormust.

Üle seitsmepäevaste põrsaste kastreerimise või saba löikamise viib läbi üksnes veterinaararst, kasutades tuimestusvahendit või täiendavat pika toimega valutustamist.

Põrsaste silmahambad lihvitakse või lõigatakse ühtlaseks hiljemalt põrsaste seitsmendal elupäeval. Selle tulemusel jääb lõikepind terveks ja siledaks. Kultide kihvu võib vajaduse korral muude loomade vigastamise vältimiseks või ohutuse tagamiseks tasandada.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel hinnatakse, kas sigalas pole läbi viidud keelatud veterinaarseid menetlusi või ületatud lubatud menetluste läbiviimise tähtaegu.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Nõuet ei täideta kuni 5% loomade puhul	Nõuet ei täideta 6-25% loomade puhul	Nõuet ei täideta 26-50% loomade puhul	Nõuet ei täideta üle 50% loomade puhul
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas

Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine lõpetatakse kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootjal on kaks poegimissigalat, kus kärbitakse rutiinselt sabad kõigil alla seitsme päeva vanustel põrsastel. Rikkumine on pidev ja tootja ei taha nõuet täita.

Tõsidus: üle 50% loomadest esines nõuete rikkumisi → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud kahte karja → 2 punkti.

Püsivus: rikkumine on pidev, loomapidaja ei taha nõuet täita → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+2+4=10 punkti (3% vähendamist).

KM 18: põllumajandusloomade kaitse

Põllumajandusloom loomakaitseseaduse tähenduses on loomsete saaduste tootmise eesmärgil peetav ja aretatav loom, sh hobuslane. Loomakaitseseaduse nõuded kehtivad kõikide põllumajandusloomade pidamisele, sh neile põllumajandusloomadele, kelle pidamiseks ei ole eraldi määrust kehtestatud.

KM 18 NÕUE 1: Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett.

Põllumajandusloom peab iga päev saama eale kohases koguses ja füüsilisi tarbeid rahuldavat sööta ja pääsena takistamatult sööma. Loomadel peab olema vaba juurdepääs puhtale joogiveele. Söötamise ja jootmise vahendid peavad olema paigutatud selliselt, et sööda ja vee saastamise oht oleks võimalikult väike.

(Loomakaitseseadus § 3 lg 2 p 1; põllumajandusministri määrused: nr 90 § 16 lg 1, 2, 3, 5; nr 80 § 16 lg 1-4, § 17 lg 2; nr 91 § 12 lg 1, 2, 3, 4; nr 78 § 9 lg 1, § 10 lg 1, 2, 4; nr 59 § 8; nr 84 § 8; nr 88 § 13)

Põllumajandusloom peab iga päev saama eale kohases koguses sööta. Kui põllumajandusloomi ei söödeta vabalt või automaatsel söötmissel, siis peavad kõik loomad pääsena sööma samaaegselt. Söötamise ja jootmise vahendid peavad olema paigutatud selliselt, et sööda ja vee saastamise oht oleks võimalikult väike. Loomapidaja peab tagama, et loomade joogivesi ei oleks jäätunud.

Veiste rühmas pidamise korral peab söödasõim olema paigutatud nii, et kõik loomad pääseksid takistamatult sööma. Vasika jaoks peab olema saadaval tema eale ja kehakaalule kohane ning füüsilisi tarbeid rahuldav sööt. Vasikaid tuleb sööta vähemalt kaks korda päevas. Üle kahe nädala vanused vasikad peavad saama puhtast joogivett vastavalt vajadusele.

Sigu tuleb sööta vähemalt üks kord päevas. Üle kahe nädala vanused sead peavad saama puhtast joogivett vastavalt vajadusele.

Lammastel/kitsedel peab olema juurdepääs söödale selliste vaheaegadega, mis vastavad tema füsioloogilistele vajadustele. Emaslooma söödaratsiooni muudetakse vastavalt tema füsioloogilise seisundile. Lamba ja kitse pidamise ruumis peab söötiskoht olema paigaldatud nii, et see oleks kõigile loomadele kättesaadav ega kujutaks ohtu nende tervisele. Pidev ligipääs puhtale veele peab talle olema tagatud alates teisest elunädalast.

Kanade jaoks peab olema saadaval piisavalt sööta ja joogivett. Kanad peavad saama nende eale ja kehakaalule kohast ning kanade füüsilisi tarbeid rahuldavat sööta, mida vajaduse korral täiendatakse mineraalainetega. Sööda koostise äkilist muutmist tuleb vältida. Puhas joogivesi peab olema saadaval vastavalt vajadusele. Kõrge temperatuuriga keskkonnas oleva või haige kana jaoks peab puhas joogivesi olema kogu aeg saadaval.

Broileritele peab sööt olema saadaval vabalt või söögikordadena. Söötmise võib lõpetada kõige varem 12 tundi enne lindude tapmist. Broilerid peavad saama oma eale ja kehakaalule kohast ning füüsilisi tarbeid rahuldavat sööta, mida vajaduse korral täiendatakse mineraalainetega. Sööda koostise äkilist muutmist tuleb vältida. Peab olema tagatud pidev ligipääs joogiveele. Söötmiseks ja jootmiseks kasutatavate vahendite ja seadmete kõrgust reguleeritakse vastavalt broilerite kasvamisele nii, et linnud saaksid neid vabalt kasutada.

Karusloom peab saama oma liigile, eale ja kehakaalule kohast ning füüsilisi tarbeid rahuldavat sööta, mida vajaduse korral täiendatakse mineraalainetega. Karusloomale peab olema tagatud pidev ligipääs joogiveele.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel hinnatakse loomade üldist väljanägemist, toitumust ja hinnatakse, kas loomad saavad piisavalt eakohast sööta. Loomade rühmasulus pidamise korral jälgitakse, kas kõik loomad pääsevad samaaegselt sööma, v.a automaatse söötmissüsteemi puhul. Jälgitakse, kas söödanõud ja söimed ning joogikohad on kõigile loomadele kättesaadavad. Hinnatakse, kas söötmiss- ja jootmissaadmed on kujundatud, konstrueeritud ja paigutatud selliselt, et sööda ja vee saastumise oht oleks minimaalne.

Rikkumise hindamine

Kui tuvastatakse puudused vee ja sööda jaotamisel, karjas on palju nälginud või üldiselt kõhnu loomi või kui mitmel loomal on vedelikupuuduse tunnused, on tegemist loomade väga vastutustundetu kohtlemisega.

Kui loomi ei söödeta iga päev või kui hindamisel leitakse, et loomi ei söödeta nende vanusele, kaalule, füsioloogilistele ja käitumisvajadustele vastavalt, on tegemist vastutustundetu kohtlemisega ja olulise järelkontrolli vajadusega.

Kui üle kahe nädala vanustel vasikatel ja põrsastel puudub juurdepääs veele ega ole märke vasikatele vee jagamise kohta ning kui vasikad, kellele vett pakutakse, joovad seda meelsasti, käsitletakse seda olukorrana, kus vasikatel puudub juurdepääs veele. Olukorda hinnatakse loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, millega kaasneb järelkontrolli oluline vajadus.

Kui üksikutel üle kahe nädala vanustel vasikatel ja põrsastel puudub kontrolli hetkel juurdepääs veele, kuid loomadel puuduvad vedelikupuuduse tunnused, hinnatakse olukorda loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, mille järelkontrolli vajadus on tavapärase.

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud ja nõuete eiramise laadi põhjal.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esineb.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Üksikud loomad on veidi kõhnunud, kuid nälja tunnustega loomi karjas ei esine	Loomadel on nõrgalt väljendunud janu ja/või nälja tunnused Karjas on kõhnunud loomi Rikkumine hõlmab kuni 5% loomadest	Loomad on ilmselgelt janus ja/või näljas Karjas on kõhnunud või nälginud loomi Loomad on kõhnunud kas söödakohtade puuduse või füsioloogilisi vajadusi mitterahuldava sööda tõttu Rikkumine hõlmab 6-25 % loomadest	Loomad on ilmselgelt janus ja/või näljas. Loomadel esineb kurtumuse ja lahjumuse tunnuseid Loomad on kõhnunud kas söödakohtade puuduse või füsioloogilisi vajadusi mitterahuldava sööda tõttu Karjas on nälginud või dehüdreerunud loomi Rikkumine hõlmab üle 25% loomadest
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Nõude rikkumine on olnud ajutise iseloomuga, puudus likvideeriti kohe	Nõude rikkumine on ühekordne. Nõude täitmine on kergesti organiseeritav	Rikkumine on korduv. Loomadel tervisekahjustused, taastumine võtab aega üle 0,5 aasta	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita. Püsiv nälg on tekitanud pöördumatuid tervisekahjustusi (vet. arsti hinnang)

Allikas: VTA

Näide:

Tootjal on kolm karja. Ühes 150pealises karjas ei pääse kõik loomad korraga sööma. Kontrollimise ajal oli karjas 15 (10%) kõhnunud looma, vaatamata eelnevatele ettekirjutustele ei ole loomapidaja olukorra parandamiseks midagi ette võtnud.

Tõsidus: 10% loomadest esines nõuete rikkumisi → 3 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on korduv, omanik ei taha nõuet täita → 4 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 3+1+4=8 punkti (3% vähendamist).

KM 18 NÕUE 2: Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale sobiva mikrokliima ja ruumi või ehitise, mis rahuldab liigile iseloomulikke liikumisvajadust ja muu looma terviseks ja heaoluks vajalikku.

(Loomakaitseseadus § 3 lg 2 p 3, 4, lg 3; põllumajandusministri määrused: nr 59 § 3 lg 3 p 1, § 3 lg 6, § 4 lg 3, 4, § 9; nr 78 § 5 lg 1, 2, § 21, § 6; nr 80 § 10 lg 1, 5, § 11 lg 1, § 13 lg 2, § 15 lg 1, 2; nr 84 § 5 lg 1, § 6; nr 88 § 5 lg 1, § 7 lg 1, 3, § 5 lg 5; nr 90 § 3 lg 1, 3, § 7 lg 3, § 15 lg 1, 4; nr 91 § 3 lg 1, § 7 lg 1, § 6 lg 3, § 7 lg 5, § 11 lg 3, 5)

2.1. Põllumajanduslooma pidamise ruumis või ehitises peab olema piisavalt ruumi, et loomal oleks võimalik takistamatult süüa, juua, maha heita, lamada ja üles tõusta ning jäsemeid välja sirutada. Loomapidamisel on keelatud kasutada vahendeid ja seadmeid, mis võivad looma vigastada. Loomapidamise ruum või ehitis peavad olema sellisest materjalist, mida on kerge puhastada ja desinfitseerida ning mis ei ole kahjulik looma tervisele.

Ruumid või alad, kus loomi peetakse, tuleb sisustada nii, et looma vajadused oleksid rahuldatud. Seejuures tuleb loomale tagada vajalik liikumisvabadus nii söömise, joomise kui ka puhkamise ajal. Sellega tuleb arvestada ka loomade lõaspidamisel ja muude samal eesmärgil kasutatavate vahendite puhul.

Kui leitakse, et loomade liikumisvabadus karjas on piiratud üksikute bokside ülekoormuse või üksikute lõastamisvahendite ebaotstarbeka paigutuse tõttu, kuid kõik loomad saavad siiski puhata, raskusteta püsti tõusta või pikali heita, on tegemist vastutustundetu kohtlemisega, mille järelkontrolli vajadus on tavapärane.

Loomapidamise ruum või ehitis tuleb põhjalikult puhastada ja vajadusel desinfitseerida pärast loomapartii väljaviimist ja enne uute loomade sissetoomist.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel hinnatakse, kas loomade pidamise kohas on ruumi piisavalt, kas kõik loomad saavad takistamatult süüa, juua, maha heita, lamada ja üles tõusta ning jäsemeid sirutada. Hinnatakse, kas kasutatavad seadmed, ruumide sisustus ja põrandad on sellised, mis välistavad loomade vigastumise ja kas need on kergesti puhastatavad ega ole loomale kahjulikud.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu, kelle osas nõuet on rikutud.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esineb.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Üksikud loomad ei mahu korraga puhkealale	Rikkumine esineb kuni 15%, loomad ei mahu korraga sööma või puhkealale	Rikkumine esineb 16–25%, loomad ei mahu korraga sööma või puhkealale	Üle 25% loomadest ei mahu korraga sööma ega puhkealale
		1-2 looma on kasutatava seadme rikke tõttu vigastatud	3-5 looma on kasutatava seadme rikke tõttu vigastatud	Üle 5 looma on kasutatava seadme rikke tõttu vigastatud

Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine on kohe kõrvaldatav	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootja veiste vabapidamislaudas on katkise sulupiirde vastu vigastanud ennast seitse looma. Vahendi rikke tõttu on vigastatud loomi leitud ka varasema kontrollimise käigus.

Tõsidus: katkise sulupiirde tõttu on vigastatud 7 looma → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on korduv → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+1+3=8 punkti (3% vähendamist).

2.2. Põllumajanduslooma pidamise ruumi või ehitise õhuvahetus peab tagama, et ruumi suhteline õhuniiskus, temperatuur, tolmu- ja gaasisaldus püsivad tasemel, mis ei kahjusta looma tervist. Põllumajanduslooma ei tohi pidada alaliselt pimedas. Looma pidamise ruum või ehitis peab olema piisavalt valgustatud kas loomuliku valguse või kunstliku valgustusega. Sigadel peab kunstliku valgustuse tugevus olema minimaalselt 40 lx. Võimalus peab olema kasutada ööpäev läbi lisavalgusallikat, et vajaduse korral kontrollida looma heaolu ja tervist. Sigade pidamise ruumis või ehitises ei tohi tekitada äkilist müra ja tuleb vältida pidevat mürataset, mis ületab 85 dBA.

Näiteks mugavaks lugemiseks peetakse sobivaks 300–400 lx. Ketassae müratase on u 100 dBA.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel hinnatakse, kas hoone soojustus, küte ja ventilatsioon tagavad õhuringluse, tolmusalduse, temperatuuri, suhtelise õhuniiskuse ja gaasisalduse tasemel, mis on sobilik seal olevate loomade pidamiseks. Hinnatakse, kas loomadele piisab füsioloogiliste ja käitumuslike vajaduste rahuldamiseks loomulikust valgusest või tuleb võimaldada loomadele asjakohane kunstlik valgustus. Jälgitakse, et loomapidamishoones ei oleks loomi häirivat pidevat müra.

Rikkumise hindamine

Kui leitakse, et loomad kannatavad puuduliku õhuringluse tõttu, mistõttu on laudas halb õhk (kahjulike gaaside, nt ammoniaaki, sisaldus on kõrge), mis mõjutab loomade hingamisteid (köha) ja tekitab kipitust silmades, on tavaliselt tegemist loomade vastutustundetu kohtlemisega, millega kaasneb järelkontrolli oluline vajadus.

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esineb.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Nõuet ei täideta kuni 5% loomade puhul	Nõuet ei täideta 6-25% loomade puhul	Nõuet ei täideta 26-50% loomade puhul	Nõuet ei täideta üle 50% loomade puhul
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine kohe kõrvaldatav	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumise kestvus pole võimalik kindlaks määrata ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Seoses elektrikatkestusega ei tööta sigala ventilatsioonisüsteem. Kuna sigala varugeneraator ei tööta, siis õhu-vahetuse puudumise tõttu tõusid nii lauda temperatuur kui loomadele kahjulike gaaside, eelkõige ammoniaagi, kontsentratsioon, loomad hingeldavad. Loomuliku ventilatsiooni kasutamise võimalus puudub.

Tõsidus: üle 50% loomadest esines nõuete rikkumisi → 4 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on ühekordne → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 4+1+2=7 punkti (3% vähendamist).

2.3. Väljas peetavaid loomi tuleb kaitsta looma tervist ähvardavate ohtude eest ja loomadele tagada võimalus varjuda. Väliaedik ja karjamaa peavad olema looma tervisele ohutud, piirdeaed tuleb hoida korras ja teravad esemed eemaldada. Loomale mittesobivate ilmastikutingimuste korral tuleb loomi nende eest kaitsta või mitte lasta karjamaale.

Loomi tuleb kaitsta halbade ilmastikutingimuste ja tuule eest vastavalt sellele, kui palju kaitset nad vajavad.

Mittesobivateks ilmastikutingimusteks loetakse liigne kuumus ja külm, tugev päikesepeiste, päevi kestev vihma-, lume- või rahesadu, mille eest loomal ei ole võimalik varjuda.

Varjumisvõimaluseks talvisel ajal võib lugeda looduslikku või tehnilist varjualust, kuhu kõik loomad korraga varju mahuvad ja kus maapind on lumevaba. Selleks võib olla hoone või ehitis, kus kasutatav materjal ei tohi looma vigastada ega hirmutada (nt tuule käes pekslev kile) ega olla loomale kahjulik. Varjualune peab olema tugev ja vastu pidama ka suurematele tuulehoogudele. Varjumisvõimaluseks võib lugeda ka näiteks tihedat kuusenoorendikku, kus maapind on talvisel ajal lumevaba.

Suvisel ajal on varjumisvõimaluse juures kõige olulisem katuse olemasolu, mille all loomad saavad varjuda otsese päikesekiirguse eest. Samuti võib suvel varjumisvõimaluseks lugeda looduslikku võsa või metsatukka, mis pakub kaitset päikesekiirguse ja vihma või rahe eest.

Väljas peetavaid loomi tuleb parimal võimalikul viisil kaitsta kiskjate eest.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimisel hinnatakse, kas ebasoodsate ilmastikuolude korral on võimaldatud loomadele sobiv varjumisvõimalus ja kas varjualune võimaldab loomadel sinna korraga varjumise. Hinnatakse, kas väliaedik ja karjamaa on loomadele ohutud, kas karjamaal või väliaedikus on esemeid, mis võivad loomi vigastada või muul moel neile kahjulikud olla. Hinnatakse piirdeaedade korrasolekut.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – hinnatakse nõuete eiramise laadi põhjal.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esineb.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Piirdeaed veidi katki, karjamaal vähesel määral risu, aga loomadele ohutu	Varjumisvõimalus on olemas, kuid ei täida täielikult oma eesmärki, varjualune pisut lagunenu või puudesalu liiga hõre Piirdeaed katki, karjamaal vedeleb looma tervisele ohtlikke esemeid	Varjumisvõimalus on ebapiisav, ei võimalda kõigil loomadel varjuda Piirdeaed ei vasta nõuetele, katkine, karjamaal vedelevad teravad esemed, mis on loomadele ohtlikud	Loomadel puudub varjumise võimalus Piirdeaed ei vasta nõuetele, katkine, karjamaal vedelevad teravad esemed, mis on loomadele ohtlikud Loomad on ennast vigastanud
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine on kohe kõrvaldatav	Rikkumine on ühekordne ja kergesti likvideeritav	Rikkumine on korduv ja raskesti likvideeritav, tootjal puuduvad vahendid	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootja loomad on karjamaal. Karjamaa hooldustraktor on piirdeaeda kahjustanud, kuid loomad karjaaiast välja ei pääse ja loomadele otsest ohtu ei põhjusta. Kahjustus on kergesti kõrvaldatav.

Tõsidus: loomad karjaaiast välja ei pääse, aia kahjustus minimaalne → 1 punkt.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on kergesti likvideeritav → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 1+1+2=4 punkti (1% vähendamist).

Foto: A. Vetemaa

KM 18 NÕUE 3: Põllumajanduslooma tervist ja heaolu tuleb kontrollida nii sagedasti, kui seda on vaja välditavate kannatuste ärahoidmiseks.

Sellise põllumajanduslooma tervist ja heaolu, kelle suhtes kohaldatakse intensiivset loomapidamist, tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas. Siseruumis peetava vasika tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt 2 korda päevas. Broilerite tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt 2 korda päevas. Haigestunud või vigastatud loom peab saama asjakohast ravi. Vajaduse korral eraldatakse haige või vigastatud loom teistest loomadest, paigutades ta eraldi ruumi, kus on kuiv allapanu.

(Loomakaitseseadus § 3 lg 2 p 2, lg 31, 32; põllumajandusministri määrused: nr 78 § 4 lg 1; nr 80 § 5 lg 1; nr 90 § 2 lg 1; nr 91 § 2 lg 1; nr 59 § 7 lg 1; nr 84 § 4 lg 1; nr 88 § 3 lg 1)

Intensiivne loomapidamine loomakaitseseaduse tähenduses on loomade pidamine sellise loomkoormusega, sellistes tingimustes või sellisel tootmistasemel, mille puhul looma tervis ja heaolu sõltuvad inimese sagedasest hooldusest.

Kõiki loomi, keda peetakse sellistes loomapidamissüsteemides, kus nende heaolu sõltub inimeste sagedasest hoolitsemisest, kontrollitakse vähemalt üks kord päevas.

- Siseruumis peetava täiskasvanud veise tervist kontrollitakse vähemalt üks kord päevas.
- Vasika tervist kontrollitakse vähemalt kaks korda päevas ja välitingimustes peetava vasika tervist vähemalt üks kord päevas.
- Sea, lamba, kitse ja karuslooma tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt üks kord päevas.
- Broileri tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt kaks korda päevas, teiste kodulindude tervist ja heaolu üks kord päevas.

Põhjalikumalt kontrollitakse neid loomi, kelle puhul seda üldkontrolli tulemusel peetakse vajalikuks.

Välitingimustes peetavaid või hoitavaid loomi kontrollitakse sellise sagedusega, mis on piisav loomade pikaajaliste kannatuste vältimiseks. Sagedus sõltub karja suurusest, maastikust, ilmastikutingimustest, piirdeaia olemasolust ja tüübist ning muudest teguritest.

Iga looma eest, kes on haige või vigastatud, tuleb asjakohaselt hoolitseda. Kui selline hoolitsus looma seisundit ei paranda, tuleb võimalikult kiiresti loomale anda veterinaarabi. Vajaduse korral isoleeritakse haiged või vigastatud loomad sobivasse kohta, kus on kuiv ja sobiv allapanu.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Nõude kontrollimise käigus selgitatakse loomaomanikku või talitajat küsitledes välja loomade ülevaatuse sagedus ja hinnatakse loomade tervislikku olukorda karjas.

Ravimiarvestuse registri sissekannete põhjal hinnatakse, kas haige loom on saanud vajalikku veterinaarset abi ja kas farmis on olemas haigete loomade eraldipaigutamise võimalus.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud ja nõuete eiramise laadi põhjal.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Kõik loomad on terved, kuid selgub, et paaril korral ei ole teostatud nõuetekohast loomade ülevaatust	Karjas esineb 1-2 haiget looma, keda loomapidaja ei ole ülevaatuse käigus märganud	Intensiivse loomapidamise korral ei kontrollita loomade tervisliku seisukorda regulaarselt Karjas leidub kuni 5% haigeid loomi, keda loomapidaja ei ole registreerinud ja/või neid ei ole eraldatud tervetest loomadest	Intensiivse loomapidamise korral ei kontrollita loomade tervisliku seisukorda vastavalt nõuetele Karjas leidub üle 5% haigeid loomi, kes ei ole saanud vajalikku veterinaarset ravi ja/või keda ei ole eraldatud omaette ruumi. Mõne looma seisund on väga halb
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine lõpetatakse kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Loomapidajal on kolm karja, kõigis karjades leidub üksikuid haigeid loomi, keda loomapidaja ei ole ülevaatuse käigus märganud. Haigeid loomi, mida omanik ei ole märganud, on leitud ka varasema inspektoerimise käigus.

Tõsidus: nõuete rikkumine hõlmas mõnda looma → 2 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud kolme karja → 3 punkti.

Püsivus: rikkumine on korduv → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 2+3+3=8 punkti (3% vähendamist).

Autor: Fotolia

KM 18 NÕUE 4: Intensiivses loomapidamises kasutatavaid tehnilisi seadmeid tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas ning avastatud viga tuleb parandada võimalikult kiiresti. Kui viga ei saa võimalikult kiiresti parandada, tuleb viivitamata rakendada looma tervist ja heaolu kaitsvaid ajutisi meetmeid. Põllumajanduslooma pidamisel sundventilatsiooniga ruumis tuleb tagada asjakohane varustus, et tagada piisav õhuvahetus looma tervise ja heaolu säilitamiseks süsteemirike korral, ning rikest märkuandev häiresüsteem.

(Loomakaitseseadus § 3 lg 33; põllumajandusministri määrused: nr 78 § 2 lg 3; nr 90 § 4 lg 1, 3, 4, § 7 lg 4; nr 80 § 11 lg 2; nr 91 § 4 lg 1, § 6 lg 4; nr 59 § 4 lg 2; nr 84 § 7 lg 2; nr 88 § 6 lg 3, 4, § 7 lg 2)

Sundventilatsiooniga loomakasvatuseruumis, kus puudub ventilatsioonirikest märkuandev alarmsüsteem, võib see rike korral tekitada loomadele suuri kannatusi või lõppeda loomade hukkumisega.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Kontrollitakse, kas loomakasvatuseruumis asuvad tehnilised seadmed on töökorras ja selgitatakse välja, kas nende tehnilist korrasolekut kontrollitakse regulaarselt. Mittetöökorras seadme avastamise korral hinnatakse selle mõju loomadele – kas loomad kannatavad selle tagajärjel janu, nälga ja/või kas seadme rike on tekitanud loomadele muid vigastusi või kannatusi. Kontrollitakse, kas sundventilatsiooni kasutamise korral on olemas rikkest märku andev alarmsüsteem ja kas on olemas tagavarasüsteem.

Rikkumise hindamine

Seda, kui looma tervise ja heaolu huvides hädavajalikke automaat- või mehaanilisi seadmeid ei kontrollita vähemalt üks kord päevas, peetakse loomade väga vastutustundetuks kohtlemiseks. See kehtib eeskätt nende olukordade kohta, kus rikkumine on tekitanud loomadele kannatusi, kuna nad on jäänud nälga või janusse või kui ventilatsioonüsteemi rikke korral puudub alternatiivne varusüsteem.

Olukorda, kus loomad on saanud vigastusi rikkis seadme teravate äärte või väljaulatuvate osade tõttu, peetakse loomade vastutustundetuks kohtlemiseks, millel on oluline järelkontrolli vajadus.

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud ja nõuete eiramise laadi põhjal.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	On esinenud seadme(te) rikkeid, loomade heaolu selle tagajärjel kannatanud ei ole	Kasutatava(te) seadme(te) rike on tekitanud kannatusi kuni 15% loomadest ja/või vigastusi 1-2 loomal	Kasutatava(te) seadme(te) rike on tekitanud kannatusi 16-25% loomadest ja/või vigastusi 3-4 loomal	Kasutatava(te) seadme(te) rike on tekitanud kannatusi üle 25% loomadest ja/või vigastusi rohkem kui 5 loomal
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
	Rikkumine lõpetatakse kohe	Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootjal on karjas probleem söödajaoturiga, katkise söödajaoturi vastu on ennast vigastanud 2 looma.

Tõsidus: kaks looma on saanud kasutatava seadme tõttu vigastusi → 1 punkt.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud ühte karja → 1 punkt.

Püsivus: rikkumine on ühekordne → 2 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 1+1+2=4 punkti (1% vähendamist).

KM 18 NÕUE 5: Keelatud on loomale kannatusi põhjustav aretustegevus ja muu sarnaste tagajärgedega tegu, mis ei ole tingitud looma ravimisest, muust veterinaarsest menetlusest ega hädaolukor-rast. Keelatud on operatsioonid ja muud veterinaarsed menetlused, mis muudavad looma välimust ja mida ei tehta ravi eesmärgil. Keelatud on loomade kastreerimine pikaajset valu põhjustaval kudede nekroosi tekitaval viisil.

(Loomakaitseadus § 4 lg 1, § 9 lg 1, 2)

Loomade juures ei tohi kasutada sellist looduslikku või kunstlikku aretamist või aretusmeetodeid, mis tõenäoliselt võivad põhjustada ja põhjustavad loomadele valu, kannatusi, vigastusi, hirmu, kestvaid kahju või olulist ebamugavust.

Kannatusi põhjustav aretustegevus on aretustegevus, mis võib kahjustada looma üldseisundit. Näiteks aretustegevuse tulemusel looma kaal suureneb (suurem piimatootlikkus), aga jalgade olukord võib halveneda; nõrk sõrgats, millega kaasnevad tugiaparaadi probleemid.

Protseduure, mis võivad põhjustada loomale kannatusi, välja arvatud lühiajaline kerge valu, võivad teostada ainult veterinaararstid.

Protseduurid, mille eesmärk on looma keha moonutamine, ei ole lubatud ilma veterinaarse näidustuseta. Lubatud on järgmised veterinaarsed menetlused:

- loomade kastreerimine,
- steriliseerimine,
- nudistamine,
- sõrgade ja kapjade lõikamine,
- loomade tätoveerimine ning mikrokiipimine,
- põrsaste hammaste ja sabade lõikamine,
- pullidele ninarõnga panemine,
- tibude nokkade lõikamine,
- väliaedikutes peetavate kultide kärssade rõngastamine.

Põrsaste sabasid on lubatud lõigata üksnes juhul kui see on veterinaararsti otsuse kohaselt nende tervise ja heaolu tagamiseks vältimatult vajalik.

Keelatud on loomade kastreerimine pikaajset valu põhjustaval kudede nekroosi tekitaval viisil, st kummirõnga kasutamine.

Nõuetele vastavuse kontroll

Nõuet kontrollib kohapeal VTA.

Kontrollitakse, kas loomadel on tehtud ilma veterinaarse näidustuseta operatsioone, mis muudavad looma välimust. Hinnatakse, kas loomadel on kasutatud sellist aretustegevust, mis võib põhjustada neile liigseid kannatusi.

Rikkumise hindamine

Tõsidus – hinnatakse loomade arvu (%), kelle osas nõuet on rikutud.

Ulatus – hinnatakse, mitmes karjas rikkumine esines.

Püsivus – hinnatakse perioodi pikkust, mille jooksul rikkumine on toimunud.

Hindamismaatriks

	1	2	3	4
Tõsidus	Mõju nõude eesmärgile praktiliselt puudub	Mõju nõude eesmärgile on vähene	Mõju nõude eesmärgile on oluline	Mõju nõude eesmärgile on väga suur
	Rikkumine esineb kuni 5% loomadest	Rikkumine esineb 6-15% loomadest	Rikkumine esineb 16-25% loomadest	Rikkumine esineb üle 25% loomadest
Ulatus	Ei oma mõju kogu tegevusele	Mõjutab vähe kogu tegevust	Mõjutab oluliselt kogu tegevust	Mõju väljub ettevõttest
	Rikkumine on toimunud ühes karjas	Rikkumine on toimunud kahes karjas	Rikkumine on toimunud kolmes karjas	Rikkumine on toimunud rohkem kui kolmes karjas
Püsivus	Koheselt eemaldatav mõju	Kergesti eemaldatav mõju	Raskesti eemaldatav mõju	Püsiv mõju
		Rikkumine on ühekordne	Rikkumine on korduv	Rikkumine on pidev ja loomapidaja ei taha nõuet täita

Allikas: VTA

Näide:

Tootjal on lambad kahes karjas, mõnede jäärade kastreerimiseks on kasutatud kummirõngaid. Kontrolli käigus selgus, et mõlemas karjas on 15% jääradest kastreeritud kudede pikaajalist nekroosi põhjustava kummirõnga abil. Rikkumist on esinenud tootjal ka varem.

Tõsidus: 15% loomadest esines nõuete rikkumisi → 3 punkti.

Ulatus: rikkumine on hõlmanud kahte karja → 2 punkti.

Püsivus: rikkumine on korduv → 3 punkti.

Kokku saab taotleja nõude rikkumise eest 3+2+3=8 punkti (3% vähendamist).

Nõustamise käigus

- Tuleb välja selgitada, kas tootja peab loomi.
- Juhul, kui tootjal on loomi, tuleb temaga loomade heaoluga seotud nõuded läbi arutada.
- Juhul, kui on tegemist mingi rikkumisega, tuleb teha ettepanekud puuduste kõrvaldamiseks.

Nõustaja

- Peab olema kursis loomade heaolu alaste direktiivide üldiste eesmärkidega.
- Peab olema kursis loomakaitseaduse ja põllumajandusministri määruste nr 59, 78, 80, 84, 88, 90 ja 91 KM nõuetega seotud paragrahvide detailidega.
- Peab olema kursis VTA funktsioonide ja kontaktidega.

Lisainfo

- Veterinaar- ja Toiduamet (VTA): Väike-Paala 3, 11415 Tallinn, tel 605 1710, vet@vet.agri.ee, <http://www.vet.agri.ee>
- VTA loomakaitse valdkonna info: <http://www.vet.agri.ee/?op=body&id=62>

Lisalugemist

- Põllumajandusloomade kaitse konventsioon <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/087.htm> ja selle muutmise protokoll <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/145.htm>
- Tapaloomade kaitse konventsioon <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/102.htm>
- Eesti Loomakaitse Selts: <http://www.loomakaitse.ee/>
- Eesti Akadeemiline Loomakaitse Ühing: <http://www.eau.ee/~astan/ealu/>
- Animal Welfare Institute: <http://awionline.org/content/farm>
- World Society for the Protection of Animals: <http://www.wsipa-international.org/>

LISA. Loomade heaolu (KM 16–18) nõuded, alates 2013. a.

KM 16 – 18: LOOMADE HEAOLU, alates 2013		KM 16-18 kontrolli: Veterinaar- ja Toiduamet (VTA)
KM 16 : VASIKATE PIDAMISE MIINIMUMNÕUDED		
Nõukogu 18. detsembril 2008. aasta direktiiv 2008/119/EÜ, milles sätestatakse vasikate kaitse miinimumnõuded art 3 ja 4 (kodifitseeritud nõukogu 19. novembril 1991. aasta direktiiv 91/629/EMÜ)	<p>1. Põllumajandustootja peab tagama, et vasika üksikulu laius oleks vähemalt võrdne vasika turjakõrgusega ja pikkus vähemalt võrdne 1,1 kordse vasika pikkusega mõdetuna nina tipust sabajuureni. Üksikulusulul, välja arvatud haigete loomade eraldamiseks kasutatavad sulud, ei tohi olla umbseid vaheseinu. Seintes peavad olema avad, mis võimaldavad loomadel üksteist näha ja tunda.</p> <p>2. Majapidamises, kus peetakse rohkem kui 6 vasikat, tuleb üle 8 nädalasi vasikaid pidada rühmas. Vasikate pidamisel rühmana peab põllumajandustootja tagama selleks kasutatavas ühissulus vähemalt 1,5 m² vaba põrandapinda iga alla 150 kilogrammise vasika kohta, vähemalt 1,7 m² vaba põrandapinda iga 150 kuni 220 kilogrammise vasika kohta ning vähemalt 1,8 m² vaba põrandapinda iga üle 220 kilogrammise vasika kohta. Üle 8 nädala vanust vasikat tohib üksikus pidada ainult veterinaararsti ettekirjutusel seoses looma tervisliku seisundiga.</p> <p>3. Põllumajandustootja ei tohi vasikat pidada loostatult, välja arvatud rühmana ühissulus peetavad vasikad, keda võib loostada korraga kuni üheks tunniks piima või piimasaaduste andmise ning vajaduse korral veterinaarsete menetluste läbiviimise ajaks. Vasikal ei tohi kasutada suukorvi.</p> <p>4. Vasikate pidamise ruumi põrand peab olema jäik ja sile, kuid mitte liibe, et vältida vasikate vigastumist. Vasika puhkease peab olema puhas ja sealt tuleb tagada vedelike äravool. Kõigile alla kahe nädala vanustele vasikatele tuleb tagada sobiv allapanu.</p> <p>5. Vasikas peab saama termespiima vähemalt esimese kuue elutunni jooksul. Vasikaid tuleb sööta vähemalt kaks korda päevas. Kui vasikad on ühissulus ja neid ei söödeta vabalt ega automaatsel söötmiseetodil, siis peavad kõik vasikad pääsema sööma samaaegselt. Sööt peab sisaldama piisavas koguses rauda, et vasika vere keskmine hemoglobiinisaldus püsiks 4,5 mmol/l tasemel. Üle 2 nädala vanusele vasikale tuleb anda kiudaineid sisaldavat sööta, 8–20 nädala vanuse vasika söödas suurendatakse kiudainete kogust 50 grammist 250 grammini päevas.</p>	<p>Nõue 1: põllumajandusministri (PM) 23.10.2002 määrus nr 78 § 8 lg 1 ja 3</p> <p>Nõue 2: põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 7, § 8 lg 2 ja 4</p> <p>Nõue 3: põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 3 lg 1 ja 3</p> <p>Nõue 4: põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 5 lg 3 ja 4</p> <p>Nõue 5: põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 9 lg 2 ja 3, § 10 lg 1 ja 5</p>
	<p>KM 17 : SIGADE PIDAMISE MIINIMUMNÕUDED</p> <p>1. Sigade pidamisel rühmadena peab põllumajandustootja vältima erinevate rühmade ühendamist ja uute loomade viimist väljakujunenud rühma. Kui searühmade ühendamine on siiski vajalik, tuleb seda teha võimalikult noores eas sigadega, võimalusel enne nende võrutamist või hiljemalt nädal aega pärast seda. Ülemäärased kisklemise ärahoidmiseks peab tagama sigade põhu või muu sobiva tuhmismaterjali, mis ei tohi olla kahjulik sigade tervisele. Rühmadena pidamisel peab põllumajandustootja tuvastama sigade normaalse käitumise piire ületava kisklemise põhjuse ja kasutusele võtma meetmed selle ärahoidmiseks. Eriti agressiivsed sead ja ründamise ohvriks sattunud sead tuleb rühmast eraldada. Sigade rühmade ühendamisel on sigadele rahustite manustamine lubatud üksnes veterinaararsti ettekirjutusel.</p>	<p>Nõue 1: põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 4 lg 1-5</p> <p>Nõue 2: põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 9 lg 2 ja 3, § 10 lg 1 ja 5</p>
Nõukogu 18. detsembril 2008. aasta direktiiv 2008/120/EÜ, milles sätestatakse sigade kaitse miinimumnõuded art 3 ja art 4 lg 1 (kodifitseeritud nõukogu 19. nov. 1991. a direktiiv 91/630/EMÜ)	<p>2. Kui sigade pidamisel rühmasulus kasutatakse betoonrestpõrandat, peab selle avade laius olema: põrsaste puhul kuni 11 mm, võõrpõrsaste puhul kuni 14 mm, nuumsigade puhul kuni 18 mm ning seemendatud nooremiste ja emiste puhul kuni 20 mm. Restpõranda ribide laius peab olema: põrsaste ja võõrpõrsaste puhul vähemalt 50 mm ning nuumsigade, seemendatud nooremiste ja emiste puhul vähemalt 80 mm. Restpõranda ehitus peab välistama sigade jalgade vigastumise ning sõrgade restpõrandasse kinnijäämise.</p> <p>3. Sigade pidamisel rühmasulus on sulu põrandapinna minimaalne suurus sea kohta, välja arvatud seemendatud nooremised ja tiined emised, järgmine: kuni 10 kg – 0,15 m²; 10–20 kg – 0,20 m²; 20–30 kg – 0,30 m²; 30–50 kg – 0,40 m²; 50–85 kg – 0,55 m²; 85–110 kg – 0,65 m²; üle 110 kg – 1 m². Alates nelja nädala mõõdulmisest seemendamisest kuni arvatavale poegimisele eelneva nädala alguseni tuleb nooremiste ja emiste pidada eraldi rühmana. Iga seemendatud nooremise ja tiine emise kohta peab olema vastavalt 1,64 m² ja 2,25 m² vaba põrandapinda. Kui nooremiste ja emiseid peetakse rühmana, kuhu kuulub vähem kui kuu looma, peab rühmasulu põrandapind olema 10% võrra suurem, rühmas kuhu kuulub 40 või enam looma, võib põrandapind olla 10% võrra väiksem. Emiste ja nooremiste pidamiseks kasutatava rühmasulu küljepikkus peab olema vähemalt 2,8 m, alla kuue emise rühmas pidamisel peab sulu küljepikkus olema vähemalt 2,4 m. Alla kümne nooremise ja emise pidamisel, võib neid pidada üksikuslugudes, kus neil on võimalus end takistusteta ringi pöörata. Nooremiste ja emiste loas pidamine on keelatud.</p> <p>4. Mittemetatavatele tiinetele nooremistele ja emistele tuleb nälja kustutamiseks ja närimisvajaduse rahuldamiseks anda piisav kogus mahukat või kiudaineterikast sööta ning energiasööta. Nädal enne arvatavat poegimist tuleb poegimissulgu paigutatud nooremisele või emisele anda sobivat pesamaterjali, välja arvatud juhul, kui see ei ole sonniku eemaldamise süsteemi tõttu tehniliselt teostatav. Põrsastel peab poegimissulus olema ilma augustuseta, mati või kohase allapanuga kaetud magamisala, kuhu kõik põrsad mahuvad samaaegselt lamama. Põrsaid ei tohi emisest võõrutada varem kui 28 päeva vanuselt. Põrsaid võib võõrutada kuni seitse päeva varem, kui see on vajalik emise või põrsaste tervise ja heaolu tagamiseks või tootmistehnoloogia eripära tõttu.</p> <p>5. Kuldi sulg peab olema paigutatud ja ehitatud nii, et see võimaldaks kuldil end vabalt ringi pöörata, samuti kuulda, haista ja näha teisi sigu. Kuldi sulu suurus peab olema vähemalt 6 m². Kui sama sulgu kasutatakse ka paaritamiseks, peab sulu suurus olema vähemalt 10 m². Sulus ei tohi olla liikumist takistavaid objekte.</p> <p>6. Sigade suhtes rakendatud lubatud veterinaarsed menetlused on:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kuni seitse päeva vanuse põrsa silmahammaste lõikamine; 2) kuldi kihvade lühendamise; 3) saba lõikamine; 4) sea kaastreerimine meetodil, mis ei põhjusta kudede rebenemist; 5) väliaedikus peetava kuldi kärsa rõngastamine. Kuni seitse päeva vanuse põrsa silmahammaste lõikamist, kuldi kihvade lühendamist ja saba lõikamist on lubatud rakendada üksnes teiste sigade tervise ja heaolu huvides, kui neil esineb vigastusi korvadel, sabadel või udaral. Tiinetele nooremistele ja emistele tuleb vajaduse korral teha sise- ja välisparsiitide tõrjet. 	<p>Nõue 2: põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 12 lg 2, 3</p> <p>Nõue 3: põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 7 lg 1-6, § 14</p> <p>Nõue 4: põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 8 lg 1, § 16 lg 6 ja § 9 lg 1</p> <p>Nõue 5: põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 6 lg 1 ja 2</p> <p>Nõue 6: põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 7 lg 8, § 18 lg 1 ja 2</p>

KM 18 : PÖLLUMAJANDUSLOOMADE KAITSE	
<p>Nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/58/EÜ, mis käsitleb põllumajandusloomade kaitset (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 23) art 4</p>	<p>1. Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett.</p> <p>Põllumajandusloom peab iga päev saama eale kohases koguses ja füüsilisi tarbeid rahuldavat sööta ja pääsena takistamatult sööma. Loomadel peab olema vaba juurdepääs puhtale joogiveele. Söötmise ja jootmise vahendid peavad olema paigutatud selliselt, et sööda ja vee saastumise oht oleks võimalikult väike.</p> <p>2. Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale sobiva mikrokliima ja ruumi või ehitise, mis rahuldab liigile iseloomulikke liikumisvajadusi ja muu looma terviseks ja heaoluks vajalikku.</p> <p>2.1. Põllumajanduslooma pidamise ruumis või ehitises peab olema piisavalt ruumi, et loomal oleks võimalik takistamatult süüa, juua, maha heita, lamada ja üles tõusta ning järelejäädavalt sirutada. Loomapidamisel on keelatud kasutada vahendeid ja seadmeid, mis võivad looma vigastada. Loomapidamise ruum või ehitise peavad olema sellisest materjalist, mida on kerge puhastada ja desinfitseerida ning mis ei ole kahjulik looma tervisele.</p> <p>2.2. Põllumajanduslooma pidamise ruumi või ehitise õhuvahetus peab tagama, et ruumi suhteline õhuniiskus, temperatuur, tolm- ja gaasisaldus püsivad tasemel, mis ei kahjusta looma tervist. Põllumajanduslooma ei tohi pidada alaliselt pimedas. Looma pidamise ruum või ehitise peab olema piisavalt valgustatud kas loomuliku valguse või kunstliku valgustusega. Sigadel peab kunstliku valgustuse tugevus olema minimaalselt 40 lx. Võimalus peab olema kasutada ööpäev läbi lisavalgustust, et vajaduse korral kontrollida looma heaolu ja tervist. Sigade pidamise ruumis või ehitises ei tohi tekitada äkilist müra ja tuleb vältida pidevat müratset, mis ületab 85 dBA.</p> <p>2.3. Väljas peetavaid loomi tuleb kaitsta looma tervist ähvardavate ohtude eest ja loomadele tagada võimalus varjuda. Väljaeetud ja karjamaa peavad olema looma tervisele ohutud, piirdeed tuleb hoida korras ja teravad esemed eemaldada. Loomale mitteresobivate ilmastikutingimuste korral tuleb loomi nende eest kaitsta või mitte lasta karjamaale.</p>

Nõue 1: loomakaitseadus (LoomaKS) § 3 lg 2 p 1; PM 27.08.2009 määrus nr 90 § 16 lg 1, 2, 3, 5; PM 3.12.2002 määrus nr 80 § 16 lg 1-4 § 17 lg 2; PM 27.08.2009 määrus nr 91 § 12 lg 1, 2, 3, 4; PM 23.10.2002 määrus nr 78 § 9 lg 1, § 10 lg 1, 2, 4; PM 19.6.2003 määrus nr 59 § 8; PM 27.7.2010 määrus nr 84 § 8; PM 6.9.2010 määrus nr 88 § 13

Nõue 2: LoomaKS § 3 lg 2 p 3, 4 ja lg 3
 2.1. LoomaKS § 3 lg 2 p 3 ja lg 3; PM määrus nr 90 § 3 lg 1 ja 3; PM määrus nr 91 § 3 lg 1 ja § 7 lg 1; PM määrus nr 80 lg 1; PM määrus nr 59 § 3 lg 3 p 1; PM määrus nr 84 § 5 lg 1; PM määrus nr 88 § 5 lg 1; PM määrus nr 78 § 5 lg 1 ja 2
 2.2. LoomaKS § 3 lg 2 p 3; PM määrus nr 90 § 7 lg 3; PM määrus nr 91 § 6 lg 3; PM määrus nr 78 § 6; PM määrus nr 80 § 10 lg 5, § 13 lg 2; PM määrus nr 84 § 6; PM määrus nr 59 § 3 lg 6 ja § 4 lg 3 ja 4; PM määrus nr 88 § 7 lg 1 ja 3

2.3. LoomaKS § 3 lg 2 p 4; PM määrus nr 80 § 15 lg 1 ja 2; PM määrus nr 90 § 15 lg 1 ja 4; PM määrus nr 91 § 7 lg 5; § 11 lg 3 ja 5; PM määrus nr 59 § 9; PM määrus nr 78 § 2; PM määrus nr 88 § 5 lg 5

<p>Nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/58/EÜ, mis käsitleb põllumajandusloomade kaitset (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 23) art 4</p>	<p>3. Põllumajanduslooma tervist ja heaolu tuleb kontrollida nii sagedasti, kui seda on vaja vältivate kannatuste ärahoidmiseks.</p> <p>Sellise põllumajanduslooma tervist ja heaolu, kelle suhtes kohaldatakse intensiivset loomapidamist, tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas. Siseruumis peetava vasika tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt 2 korda päevas. Broilerite tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt 2 korda päevas. Haigestunud või vigastatud loom peab saama asjakohast ravi. Vajaduse korral eraldatakse haige või vigastatud loom teistest loomadest, paigutades ta eraldi ruumi, kus on kuiv allapanu.</p> <p>4. Intensiivses loomapidamises kasutatavaid tehnilisi seadmeid tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas ning avastatud viga tuleb parandada võimalikult kiiresti. Kui viga ei saa võimalikult kiiresti parandada, tuleb viivitamata rakendada looma tervist ja heaolu kaitsvaid ajutisi meetmeid.</p> <p>Põllumajanduslooma pidamisel sundventilatsiooniga ruumis tuleb tagada asjakohane varustusüsteem, et tagada piisav õhuvahetus looma tervise ja heaolu säilitamiseks süsteemirikke korral, ning riketest märkuandev häiresüsteem.</p> <p>5. Keelatud on loomale kannatusi põhjustav aretustegevus ja muu sarnaste tagajärgedega tegu, mis ei ole tingitud looma ravimisest, muust veterinaarsest menetlusest ega hädaolukorras. Keelatud on operatsioonid ja muud veterinaarsed menetlused, mis muudavad looma välimust ja mida ei tehta ravi eesmärgil. Keelatud on loomade kaastreimine pikaaegset valu põhjustaval kudede nekroosi tekitaval viisil.</p>
---	--

Nõue 3: LoomaKS § 3 lg 2 p 2, lg 3¹, 3²; PM määrus nr 78 § 4 lg 1; PM määrus nr 80 § 5 lg 1; PM määrus nr 90 § 2 lg 1; PM määrus nr 91 § 2 lg 1; PM määrus nr 59 § 7 lg 1; PM määrus nr 84 § 4 lg 1; PM määrus nr 88 § lg 1

Nõue 4: LoomaKS § 3 lg 3¹; PM määrus nr 78 § 2 lg 3; PM määrus nr 90 § 4 lg 1, 3, 4 ja § 7 lg 4; PM määrus nr 80 § 11 lg 2; PM määrus nr 91 § 4 lg 1; § 6 lg 4; PM määrus nr 59 § 4 lg 2; PM määrus nr 84 § 7 lg 2; PM määrus nr 88 § 6 lg 3, 4 ja § 7 lg 2

Nõue 5: LoomaKS § 4 lg 1, § 9 lg 1 ja 2